

Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Drama Dersinin Bireysel ve Akademik Kazanımlarına İlişkin Görüşleri

Özlem KAF HASIRCI*

M. Sencer BULUT**

Ayten İFLAZOĞLU SABAN***

Çukurova Üniversitesi

Özet

Araştırmanın genel amacı; ilköğretimde drama dersinin öğretmen adaylarına kazandırdığı bireysel ve akademik kazanımları belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda öğretmen adaylarının hem görüşleri hem de bu görüşlerinin nedenleri ortaya konmaya çalışılmıştır. Araştırma 2007-2008 öğretim yılında Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi sınıf öğretmenliği bölümünde okuyan ve ilköğretimde drama dersine devam eden toplam 258 dördüncü sınıf öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının 108'si erkek, 150'i kız'dır. Veriler uygulanan ilköğretimde drama dersinin içeriği 12 drama oturumu ile gerçekleştirildikten sonra öğretmen adaylarına sorulan açık uçlu bir soru ile toplanmıştır. Bu sorunun cevabı öğretmen adaylarından yazılı olarak alınmıştır. Veri analizinde, nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi kullanılmıştır. Bulguları genel olarak incelediğimizde; öğretmen adaylarının görüşlerinden elde edilen kazanımlar karşılaştırıldığında, bireysel kazanımları akademik kazanımlardan daha çok vurguladıkları görülmüştür.

Anahtar sözcükler: Yaratıcı Drama, İlköğretimde Drama, Eğitsel Drama, Öğretmenlerin Drama Yaşantıları, Yaratıcı Drama Kazanımları

Abstract

The general purpose of this study is to find out teacher candidates' personal and academic acquisition from creative drama course. With the direction of this purpose teacher candidates' both views on their personal and academic acquisition and the reasons of this views were tried to present in this study. This study conducted with 108 male, 150 female and total 258 teachers candidates (in their last year of education) whose studying primary school education and took compulsory creative drama course in Çukurova University, Education Faculty in 2007 -2008 education year. Data were collected from teacher candidates with a open ended question after completing the 12 four-hour creative drama session. This question's answer were collected from teacher candidates as a written form. This is a decriptive study based on qualitative research design. One of the qualitative data analysis methods –content analysis- was used in this study. The general findings indicated that most of the teacher candidates believe that they have personal and academic acquisition (gains) from creative drama course. Most of them stated that this course had a positive impact on their personal and academic growth. When we compared the teacher candidates' views on their personal and academic acquisitions the findings clearly showed that theteacher candidates verify their personal acquisitions more than their academic ones.

Keywords: Creative Drama, Drama in Education, Educational Drama, Teacher Candidates Drama Experiences, Acquisitions of Creative Drama

* Yrd. Doç. Dr.,Ç.Ü. Eğitim Fakültesi, e-posta:ozlemkaf@cu.edu.tr

** Yrd. Doç. Dr. ,Ç.Ü. Eğitim Fakültesi, e-posta:sbulut@cu.edu.tr

*** Yrd. Doç. Dr.,Ç.Ü. Eğitim Fakültesi, e-posta:iaayten@cu.edu.tr

Giriş

En geniş anlamda bilgi, bir bireyin dış dünyadaki olayları algılama, işleme, değerlendirme, karşılaştırmalar sonucunda zihninde ürettiği anlam olarak tanımlanabilir. Diğer bir deyişle bilgi, bir bireyin çevresindeki nesneler, olaylar veya varlıklarla olan etkileşimi sonucunda zihninde bu nesnelere yüklediği anlamdır. Dolayısıyla, bir bireyin bilgi sahibi olması, onun gözlemleri, deneyimleri veya okuma, dinleme ve izleme gibi çeşitli etkinlikleri sonucunda, çevresine ait veriler toplaması ve o verilere kendi zihninde bir anlam yükleme süreci ile gerçekleşir (Al, 2007; Saban, 2000; Özden, 2003). Öğrenme denilen şey, bu anlamlandırma ya da yapılandırma sürecidir. Çağdaş eğitim anlayışlarına göre her birey, öğrenme sürecinde aktif hale getirilmeli ve kendi öğrenmesinden sorumlu olmalıdır. (Yurdakul, 2005). Bir başka deyişle çağdaş eğitim anlayışlarında öğrenci aktif katılımcı, başarılı olma şansı olan ve bilgiyi hem bireysel hem de sosyal etkinlikler aracılığıyla yapılandırabilen birey olarak görülmektedir. Dolayısıyla okulda öğrenilen bilgilerin kalıcı olması bilginin günlük yaşamla ilişkilendirilebilmesi ile mümkündür. Yaratıcı drama bu amaca hizmet eden en etkili yöntemlerden biri olarak görülmekte ve bütün eğitim kademelerinde bu yönetime yer verilmesi gerektiği birçok araştırmacı tarafından belirtmektedir (McComas, 1996; Butler, 1989; Kane, 1991; Wilhelm ve Edmiston, 1998; Wright, 1984; Adıgüzel, 2006; Okvuran, 1993; San, 1996; Üstündağ, 1998; Kaf, 1999; Öztürk, 2001). Öğretmenlerin; öğrenme ve öğretme sürecini yönlendirirken, öğrenme ortamını düzenlerken ve değerlendirme etkinliklerini planlarken yaratıcı drama yöntemine yer verebilmesi kendi yetişmişlik düzeylerine ve birikimlerine bağlıdır.

Öğretmen, öğrencilerin uygulanan programın hedefleri doğrultusunda öğrenmelerine yardımcı olan kişidir. Bu açıdan diğer ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de hizmet öncesi öğretmen eğitimi büyük önem kazanmıştır. Türkiye’de 1997 yılında eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması çalışmalarında Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı’nda “İlköğretimde Drama”, Okulöncesi Eğitimi Öğretmenliği Anabilim Dalı’nda da “Okulöncesinde Drama” dersine zorunlu olarak programlarda yer verilmiştir. Bu dersin amacı genel olarak; öğretmen adaylarına eğitimde dramanın ne olduğu, ilköğretimde yer alan derslerde yaratıcı dramadan nasıl yararlanacakları konularında bilgi vermek ve bu doğrultuda hem ayrı bir disiplin hem de bir yöntem olarak dramanın kullanımına yönelik uygulamalı çalışmalar yapmaktır. Bu süreç bireyin ayrıca hem kendini ve hem de çevresini daha iyi tanımasına olanak vermektedir.

Eğitimde yaratıcı drama en genel anlamda; “herhangi bir konuyu, doğaçlama, rol oynama gibi tekniklerden yararlanarak, bir grupla ve grup üyelerinin birikimlerinden, yaşantılarından yola çıkarak canlandırmalar yapmaktır” (Adıgüzel, 2006, s.21) şeklinde tanımlanabilir. Yaratıcı drama sürecinin amacı bireylerin sadece bilgiyi ezberlemesi değil, bilginin içinde yaşaması, kendinden bilgiye bir şeyler katması ve bilgiyi yeniden düzenlemesi ve bunu ortaya koymasıdır. Bu nedenle eğitim sürecinde bireyin dün, bugün ve yarın anlaması, dünyayı anlayabilmesi için çevreyle, kendisiyle ve başkalarıyla etkileşime girmesini sağlamak bir gereklilik olmaktan çıkıp bir zorunluluk haline gelmiştir.

Yaratıcı dramanın herhangi bir konunun, olayın veya eğitim ünitesinin öğretiminde kullanılması durumunda bireylerin üst düzey düşünme becerileri (yaratıcılık, eleştirel düşünme, problem çözme, karar verme vb.), iletişim becerileri, grupla çalışma becerileri gelişmekte ve bu süreç bireylerin kendilerine güven duymalarına, özsaygılarını geliştirmelerine ve toplumsal farkındalıklarının artmasına, duyarlılık kazanmalarına yardımcı olmaktadır. Bir başka deyişle yaratıcı dramanın uygulama sürecinde bireyler, hem bilişsel hem duyuşsal hem de devinişsel alanda kazanımlar elde etmektedirler. Çünkü yaratıcı dramanın uygulama süreci hem kuramsal bilgilerin edinildiği bilişsel boyut hem de kişinin kendini sözel ve bedensel olarak rahatça ifade edebildiği, grup etkileşimine dayalı sosyo-duyuşsal iklim ve devinimsel becerileri kullanma boyutlarını içeren atölye çalışmalarından oluşmaktadır. Atölye çalışmaları hazırlık-ısınma, canlandırma ve değerlendirme-tartışma aşamalarından oluşmaktadır (Adıgüzel, 2006; Üstündağ, 1998; Öztürk, 2001).

Norman'a göre yaratıcı drama; bireyin yaşantısını somut olarak duyumsamasıyla evrensel, toplumsal, moral, etik ve soyut kavramları anlamlandırmasına yardımcı olmaktadır (Akt., San, 1996). Bu bağlamda, drama çalışmalarında gerçek dünya ve kurgusal dünya arasındaki ilişki çok önemlidir. Çünkü katılımcıların ortaya döktüğü canlandırmaların gerçek olmama durumu ve aynı zamanda bu canlandırmayı yapanlarında birey olarak kalıp, canlandığı kişi olma zorunluluğunun bulunmaması, kişiyi herhangi bir risk alma durumundan kurtarmaktadır. Böyle bir kaygı ya da tehlike olmadığı içinde katılımcılar durumu, olayı, rolü vb canlandırırken kendi kurgusunu daha özgür bir şekilde yapmaya yönelebilmektedir (San, 1996; Üstündağ, 1996). Yaşamda bize biçilen rol ne ise bu role uygun davranış biçimlerini sergilemek, ortaya koymak zorunda hisseder ve rolümüzü oynarız. Oysa yaratıcı drama çalışmalarında rolünü değiştirme, yeni bir durum yaratma, düzeltme, yeniden ve farklı oynama her zaman için mümkündür (San, 1996). Böyle bir rahatlığın olması bireyin kendini daha iyi ifade etmesine, kendini tanımasına, güvenmesine, benlik saygısının yükselmesine ve kendini bir gruba ait hissetmesine yardımcı olur. Böylece yaratıcı drama bir sanat eğitim alanı, bir öğretim yöntemi ve eğitsel bir disiplin olarak karşımıza çıkmaktadır.

Eğitim Fakültelerinde ilköğretimde drama dersini zorunlu olarak alan öğretmen adaylarından 2005 yılında uygulanmaya başlanan ilköğretim programı ile birlikte bu ders kapsamında edindikleri kazanımları işe koşması da beklenmektedir. Ancak ilgili literatür incelendiğinde yaratıcı drama ile ilgili yapılan araştırmalarda genellikle bir yöntem olarak yaratıcı dramanın etkililiği üzerinde durulduğu (Adıgüzel, 1993; Akar, 2000; Akar-Vural, 2006; Akın, 1993; Ay-Onat, 1997; Beyazıtöğlu, 1996; Cömertpay, 2006; Çebi, 1996; Eğitimci, 1995; Girgin, 1999; Gönen, 1988; Kaf, 1999; Kara, 2000; Karabacak, 1996; Karakuş, 2000; Kocayörük-Koca, 2000; Koç, 1999; Metin, 1999; Okvuran, 1993; Okvuran, 2000; Ömeroğlu, 1990; Öztürk, 1996; Uysal, 1996; Üstündağ, 1988; Üstündağ, 1997; Yağcı, 1995; Davis, 1987; Farris, ve Parke, 1993; Garcia, 1993; Goodwin, 1985; Yassa, 1997; Kaaland-Wells, 1994) görülmektedir. Oysa bir ders olarak yaratıcı drama çalışmalarının öğretmen adaylarına bilişsel, sosyo-duyuşsal ve devinişsel alanda hangi bireysel ve akademik kazanımları edinmelerine yardımcı olduğunun belirlenmesi önemlidir. Çünkü öğretmenler kendilerine nasıl

öğretilmişse, ondan etkilenme eğilimindedirler ve uygulamaya edindikleri kazanımları taşırlar (McDermott, Shaffer, ve Constantinou, 2000, Stein 2001). Bu nedenle bu araştırmada, ilköğretimde drama dersinde öğretmen adaylarının bireysel ve akademik kazanımlar nelerdir? Sorusuna yanıt aranmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın genel amacı; ilköğretimde drama dersinin öğretmen adaylarına kazandırdığı bireysel ve akademik kazanımları belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda, öğretmen adaylarının görüşleri nedenleri ile birlikte ortaya konmaya çalışılacaktır.

Yöntem

Araştırma betimsel bir durum saptaması niteliğinde olup, nitel araştırma yöntemi temel alınarak desenlenmiştir. Sınıf öğretmeni adaylarının, ilköğretimde drama dersi sonucunda bireysel ve akademik kazanımları ve bu kazanımların nedenlerine ilişkin değerlendirmeyi yaparken bireysel algılarının, ortaya koydukları özgün bakış açılarının sınırlandırılmamasının önemli olduğu düşünülmüştür. Bu sebeple de araştırmada nicel yaklaşımın kullanılması yetersiz bulunmuş ve nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiştir.

Araştırmanın çalışma grubunu Çukurova Üniversitesi eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği bölümüne devam eden 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Yapılan araştırmanın inceleme alanı İlköğretimde Drama Dersini almış olmayı gerektirdiğinden ve öğrencilere ulaşabilir olmanın gerekliliğinden çalışma grubunu sınıf öğretmenliği ve bu dersi alan son sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Bu bağlamda bu araştırmanın çalışma grubunun seçiminde nitel araştırmanın öne sürdüğü amaçlı örneklem seçiminden ölçüt ve kolay ulaşılabilir durum örneklemesi kullanılmıştır. Çalışma 2007–2008 öğretim yılı güz yarıyılı sonunda Çukurova Üniversitesi sınıf öğretmeni adaylarından 108’i erkek, 150’si kız olmak üzere toplam 258 kişiyle yapılmıştır.

Çalışmanın verilerini toplayabilmek amacıyla, öğretmen adaylarına “İlköğretimde drama dersi süresince bireysel ve akademik kazanımlarınız oldu mu?, a) Evet ise hangi yönlerden katkıları olduğunu düşünüyorsunuz? Nedenleri ile açıklayınız. b) Hayır ise hangi açılardan katkı getirmediğini düşünüyorsunuz? Nedenleri ile açıklayınız?” açık uçlu sorusu sorulmuştur. Bu sorunun cevabı öğretmen adaylarından yazılı olarak alınmıştır. Araştırmanın amacına tek bir soruyla ulaşılabilceği varsayıldığından ve daha çok kişiye kolay ulaşmak amaçlandığından çalışma grubuyla tek tek görüşme yapılmamıştır. Bunun yerine sınıfın toplu bulunduğu bir değerlendirme aşamasında bu soru öğrencilere bir kağıtta basılı olarak verilmiş, cevabını bu kağıda bireysel olarak yazmaları istenmiştir. Cevapları için herhangi bir sınırlandırma ya da ölçüt getirilmemiştir.

İlköğretimde drama dersini alan bu adaylara, dersin içeriği üç farklı öğretim üyesi (araştırmacılar) tarafından verilmiştir. Uygulanan ilköğretimde drama dersinin içeriği toplam on iki oturum olarak gerçekleştirilmiştir. Bu on iki oturumun sekiz oturumu yaratıcı drama uygulamalarından oluşmaktadır. Bir

oturum yaratıcı drama ile ilgili teorik bilgi verilmiştir. Diğer üç oturumda ise öğrencilerin bir derse yönelik hazırladıkları planların ve tüm oturumların genel değerlendirilmesi gerçekleştirilmiştir. Oturumların içeriği aşağıdaki gibidir: Birinci ve ikinci oturum ısınma ve iletişim çalışmalarına; üçüncü, dördüncü ve beşinci oturum duyu çalışmalarına, fotoğraf ve nesnelerle doğaçlama çalışmalarına yönelik gerçekleştirilmiştir. Altıncı oturumda yaratıcı drama ile teorik bilgi verilmiştir. Yedi, sekiz ve dokuzuncu oturumlar yöntem olarak yaratıcı dramanın Türkçe, hayat bilgisi ve matematik derslerindeki kullanımına ilişkindir. Bu dersler tir. On, on bir ve on ikinci oturumda öğretmen adaylarının kendi hazırladıkları ders planları değerlendirilmiştir. Ayrıca süreçte öğretmen adaylarının yaratıcı dramanın teorik alt yapısı ile ilgili daha fazla bilgi sahibi olmaları için üç farklı makale verilmiştir. Ancak bu çalışma doğrultusunda makalelerden kazanımlarına yönelik herhangi bir değerlendirme yapılmamıştır. Bunun yanı sıra üç öğretim üyesi de her hafta öğrencilerin yapılan drama çalışmalarını günce olarak yazmalarını istemişlerdir. Bu günceler içinde, o haftaki etkinlikler, etkinliklere ilişkin öğrencilerin duyu ve düşünceleri ile aynı amaca yönelik alternatif etkinlikleri de yazmaları istenmiştir. Makaleler gibi günceler de bu çalışma sırasında değerlendirmeye alınmamıştır.

Araştırmanın verilerinin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Yazılı metinler satır satır okunmuş, kodlama yapılan bölümlerin altı çizilerek kod yanına yazılmıştır. Kodlamada “tekrar okuma” ve “alan yazına dönme” işlemleri tekrar edilmiş, kodlamanın güvenilirliği için araştırmacılar ayrı ayrı kodlama yapmış ve sonuçlar karşılaştırılmıştır. Kodlar arasındaki ilişkilere göre benzerlik ve farklılıklar saptanmıştır. Bu doğrultuda araştırma bulgularının ana hatlarını oluşturacak temalar oluşturulmuştur. Temalar ve altındaki kodlar sunulurken mümkün olduğunca tanımlayıcı olunmaya dikkat edilmiş, öğretmen adaylarının ifadelerine doğrudan alıntılarla tırnak içinde yer verilmiştir. Öğretmen adaylarının doğrudan alıntılarına yer verilirken her bir öğretim üyesine A / B / C gibi harften oluşan bir kod, öğrencinin cinsiyetine göre E ya da K olarak cinsiyeti işaret eden bir başka kod en sonunda da verinin analize girme sırasına göre de sayı kodu verilmiştir. Bulguları sunarken kullanılan bu kısaltmalar şu şekilde yer almaktadır: (AK33) yani A öğretim üyesi, kadın öğretmen adayı 33. sırada analize alınan veri yığını. Ayrıca ilgili temalarda yer alan bulgular frekansları belirlenerek de sunulmuştur.

Bulgular

Bu araştırmada, ilköğretimde drama dersinin öğretmen adaylarına kazandırdığı bireysel ve akademik kazanımların neler olduğu ve nedenleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu bölümde ise bu kazanımlar ile nedenlerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Verilerle yapılan içerik analizi sonuçlarında bireysel ve akademik kazanımlara ilişkin kodlar oluşturulmuş ve bu kodlar temalar altında toplanmıştır.

Bireysel Kazanımlara ilişkin temalar şu şekilde adlandırılmıştır; kişilerarası iletişim, kişinin öz farkındalığı, estetik düşünme, eleştirel düşünme, sosyal değişim ve son olarak da bedeni kullanmaktır. Akademik kazanımlara ilişkin temalar ise; disiplin olarak drama, yöntem olarak drama, drama lideri,

grup süreci, öğretmenliği geliştirme ve son olarak da kendisinin dramayı uygulamasına yönelik tutum olarak adlandırılmıştır.

Bulguları genel olarak değerlendirdiğimizde öğretmen adaylarının büyük bir çoğunluğu hem bireysel (f=237, %91.90) hem de akademik (f=247, %95.70) kazanımlar elde ettiklerini ve bu dersin kendilerini olumlu etkilediğini ve geliştirdiğini belirtmişlerdir. Bununla birlikte çalışma grubunun içerisindeki öğretmen adaylarının bazıları bireysel (% 8.10 f=21) ve akademik (%4.30'u f=11) kazanımlarından hiç söz etmemiştir. Bireysel ya da akademik yönde olumlu düşünmekle birlikte sadece bir öğrenci “*plan yapmanın sıkıcı olduğunu* (BK53)” belirtirken bir öğrenci de bireysel kazanımlarına ilişkin olumsuz görüşlerini “*bireysel kazanımım olmadı. Çünkü kendimi derse veremedim, istekli değildim, uygulamaları daha yoğun yaşamam gerekiyordu* (AE2)” şeklinde dile getirmiştir. Bu bulgular öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre ayrıştırılarak Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1:

Cinsiyete göre Bireysel ve Akademik Kazanımlara İlişkin Olumlu-Olumsuz Görüş Bildiren Öğretmen Adaylarının Dağılımı

Kazanımlar	Cinsiyet		Toplam (n=258)
	Kız (n=150)	Erkek (n=108)	
	f	f	f
Bireysel kazanım	139	98	237
Akademik kazanım	146	101	247

Tablo 1’de görüldüğü gibi, 139 kız, 98 erkek öğrenci drama dersinin kendisine bireysel, 146 kız, 101 erkek öğrenci de akademik yönden olumlu katkıları olduğunu belirtmiştir. Bundan sonraki bölümde ise sırasıyla bireysel kazanımlar ve nedenleri daha sonrada akademik kazanımlar ve nedenleri tek tek temalara göre ele alınacaktır.

Bireysel Kazanımlar

Bu bölümde bireysel kazanımlara ilişkin bulgular ve öğretmen adaylarının ortaya koydukları nedenler en çok vurgulanan bireysel kazanıma ilişkin tema başta olmak üzere diğer temalar sırayla ele alınacaktır.

a) Kişilerarası İletişim teması öğretmen adaylarının ifade ettiği en fazla kazanım (467 kez) olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu temanın içinde yer alan kendini rahat ifade etme en çok vurgulanan (109 öğrenci) kazanımdır. Diğerleri sırasıyla arkadaşlarını tanıma (92 öğrenci), etkileşim (91 öğrenci), iletişim (89 öğrenci), empati (66 öğrenci) rahat davranma (16 öğrenci) ve konuşma akıcılığı (4 öğrenci) olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu anlamda da öğretmen adaylarının en çok kişilerarası iletişim kazanımları olduğu söylenebilir.

Nedenler; öğretmen adaylarının ifade ettiği kişilerarası iletişim kazanımlarının nedenlerine baktığımız zaman genelde grupla çalışma ve bir şeyler üretme, farklı insanlarla çalışma, dramada kullanılan teknikler (ikili doğaçlamalar, rol oynamalar, iç ses vb gibi), değerlendirme aşaması ve yapılan tartışmalar, klasik anlamda tanışılmaması, duyguların ön plana çıkması, yanlış yapmanın olmaması ve yapamam diye bir şeyin olmamasının olduğunu görüyoruz. Aşağıda kazanımlara ilişkin öğretmen adaylarından doğrudan alıntılara yer verilmiştir. İlk alıntıda öğretmen adayı iletişim ve etkileşim üzerinde durmaktadır

“İlkönce drama dersine karşı olumsuz bakıyordum ki bu olumsuz bakışımı sizinle ve arkadaşlarla paylaşmıştım. Drama dersinde insanların birbiri ile etkileşimini, kaynaşmasını gördüm. Bence bu dersin ilk sınıfta verilmesi gerekir. Çünkü birinci sınıfta... görünümlere dikkat ederek bir gruplaşma oluştu ve bu drama dersine kadar hiç bozulmadı. Ama gördüm ki dramanın insanları etkileşime girdirmesinden sonra grup arkadaşları zamanla drama dersine giren bütün arkadaşlarla bir grup oldu. İnsanlar geçte olsa [kendi oluşturdukları arkadaş] grubun dışındaki arkadaşların da kendilerine uygun olduğunu gördü. Gerçekten insanları birbirine kaynaştıran birbirlerini tanıma fırsatı veren [bir ders] dolayısıyla bizlere çok katkısı oldu” (AE7).

BK13 kodlu öğretmen adayı ise kişilerarası iletişim kazanımını ortaya koyarken tanışmanın farklılığı ve arkadaşlarını daha farklı tanımanın önemini vurgulayan görüşlerini şu şekilde dile getirmiştir.

“drama dersinde yapılan tanışma etkinliklerinin bize çok faydası oldu. Çünkü klasik bir tanışmanın okulda [daha önce] olmadığı gibi oyunlarla yapılan tanışmalarda dört senedir aynı sınıfta olmama rağmen bir çok arkadaşımın özelliklerini, nereli olduklarını dahi bilmediğimi fark ettim... Drama dersinde birbirimize daha yakın daha sıcak davranmaya ve sonrasında da birbirimizle daha çok iletişime girmemizi sağladı... Doğaçlama ve canlandırmalar sayesinde birilerinin önünde konuşma yetimiz kuvvetlendi” (BK13).

Aynı zamanda başka bir öğretmen adayı ise kişileri olduğu gibi kabul etmenin tanışıklıklarını artırabileceğini “...arkadaşlarımla problemlerim vardı, onlarla iletişimim zayıflamıştı, ısınma çalışmalarında onları yeniden tanıdım. Herkesin doğru ve yanlışları olabileceğini gördüm” (BK3) şeklinde vurgulamıştır.

Grupla çalışmanın kendini ifade etmesine etkisi olduğunu belirten bir başka öğretmen adayı ise “bireysel olarak kendimi daha iyi ifade edebiliyorum. Çünkü sınıfta kendimi ifade etme durumlarım çok oldu. Sınıfta sürekli bir etkileşim içindeydim. Arkadaşlarımla dört yıldır okumama rağmen kaynaşma ortamını bu ders sayesinde buldum. Derste çalışma gruplarımız sürekli değişiyordu bu da daha önce konuşmadığım arkadaşlarla konuşma fırsatı verdi. Grupla çalışmayı daha iyi öğrendim mesela en son finallere hep grupla çalıştım sınavlarımda iyi geçti sayılır” (AE43). diye görüş belirtmiştir.

b) Kişinin Öz Farkındalığı Çalışmaya katılan öğretmen adayları ikinci olarak bu temayı içeren kazanımları (193 kez) belirtmişlerdir. Bu temanın içinde sırasıyla kendini tanıma (84 öğrenci),

özgüven artışı (72 öğrenci), potansiyelin görme (19 öğrenci), özsaygı artışı (14 öğrenci), mutluluk-rahatlığın artması (9 öğrenci), kendisiyle daha barışık olma (1 öğrenci), bağımsız hissetme (1 öğrenci) ve duyguları kontrol etmeyi geliştirme (2 öğrenci) kazanımları vurgulanmıştır.

Nedenler; öğretmen adaylarının ifade ettiği kişinin öz farkındalığı ile ilgili kazanımların nedenlerine baktığımız zaman genelde grup çalışmalarının diğer grup çalışmalarından farklı olduğu, etkinliklere aktif bir üye olarak katıldıkları, çalışmalar sırasında yaratıcı olabileceklerini fark ettikleri, rahat bir şekilde korku ya da kaygısız kendilerini ifade edebildikleri ortamlar yaratıldığı, kullanılan tekniklerin (doğaçlama, rol oynama, iç ses vb gibi) kendi ile ilgili farkındalıklarını geliştirdiği ve iyi bir etkileşiminden kaynaklandığını görmekteyiz.

Kendini tanımayı kazanım olarak ortaya koyan bir öğretmen adayı “...yaptığımız ısınma ve canlandırma çalışmalarında kendi iç sesimi dinleyerek kendi kişiliğimle ilgili ipuçlarını fark etmemi sağladı... ilk çalışmalarda sınıf içinde rahat olmazken etkinlikler devam ettikçe... yaptıklarımı anlatmak istediklerim birbiriyle daha çok örtüşmeye başladı... kendime güven kazandırdı” (AK99) demiştir.

Kendisiyle barışık olma ve potansiyelini fark etmeye örnek oluşturacak öğretmen adayı ise “sene başında çok kötü bir durumdaydım. Hayatımın bir noktasında tikanıklıklar vardı. Çözemediğim problemlerim vardı. Neredeyse hayattan bıkmıştım. Drama bana yeni bir kapı açtı hayatta farklı lezzetler olduğunu hayatın her şeye rağmen yaşanmaya değer olduğunu hatırlattı....her şeyden önemlisi hayatta bir idealim kalmamıştı. Geçmişte yazmaya yeteneğim olduğunu biliyordum drama bana cesaret verdi ve yazmaya devam etmeye karar verdim. Hayatıma bir mana verdi. Diyeceksiniz ki bunların hepsini dramamı yaptım. Evet bu derste süratle akıp giden hayatımda bir soluk aldım günlük dertlere bir mola verdim” (BK3) şeklinde görüş bildirmiştir.

Özgüven kazandırdığını öne süren öğretmen adayı ise bunu şu şekilde dile getirmiştir. “Dersin eğlenceli olacağı konusunda şüphem yoktu ama başaramama korkusu hakimdi. İlk dersimizle ‘yapamam’ sözünün olmayacağını söylediniz ve zamanla buna inandırdınız. Yani ben yapıyorsam özgün ve iyidir anlayışı kazandım. Kişiye özgüven kazandırıyor en önemlisi de bu bence” (CE15).

Bir başka öğretmen adayı ise görüşlerini “Ben psikolojik, nörolojik ve sosyal sorunları olan bir bireyim. Dersi ilk duyduğumda çok üzül müştüm, korkmuştum ve kızmıştım. Kurtulmak için bütün sınırları zorladım... Derse ilk girdiğimde bu duygular hakimdi sonra süreçle birlikte korkularımın asılsız olduğunu fark ettim. Resim yeteneğim sıfır olmasına karşın ilerleyen derslerde kimseyi umursamadan yaptığım resimleri arkadaşlarıma gösterip açıklayabiliyordum, çünkü resmin estetiğinin çizgilerde değil anlatmak istediğinde olduğunu anladım. Aynı şeyler diğer çalışmalar içinde geçerli. Böylece kendime güvenim oluştu diyebilirim. Hocamız gönüllü istediğinde parmak kaldırabilecek seviyeye geleceğimi dönem başında söyleseydiniz inanmazdım” (CE34) şeklinde ifade etmiştir.

c) Sosyal değişim ile ilgili kazanımlar (141 kez) ise üçüncü sırada yer almaktadır. Bu tema içerisinde en çok sosyalleşme (34 öğrenci) kazanım olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğretmen

adaylarının belirttiği bu tema içindeki bazı diğer kazanımlar ise sırasıyla grupla uyumlu çalışma (28 öğrenci), işbirliği (25 öğrenci), girişkenlik (10 öğrenci) ve paylaşma (9 öğrenci) dır. Bu tema içinde yer alan diğer kazanımlar (Sorumluluk -7 öğrenci; dayanışma – 7 öğrenci; grup olma bilinci – 5 öğrenci; demokratik anlayış – 5 öğrenci; hoşgörülü olma – 4 öğrenci; diğerlerine güvenme - 4 öğrenci ve toplumsal duyarlılık – 3 öğrenci) daha az öğrenci tarafından kazanım olarak dile getirilmiştir.

Nedenler; öğretmen adaylarının ifade ettiği sosyal değişim ile ilgili kazanımların nedenlerine baktığımız zaman genelde grup çalışmalarının birlikte bir şeyler üretmeye yönlendirdiği, dramada beraberlik duygusunu yaşatan çalışmalar yapıldığını, gerçek hayatın farklı konumlarını, konularını, karakterlerini algılama ve anlamlandırma olanağı verdiğini, başarı ve eğlenceyi diğerleriyle paylaşma imkanı sunduğu, sosyal organizasyon yapabilme olanağı sağladığı, yapılan etkinliklerin (ısınma) ve kullanılan tekniklerin (doğaçlama, rol oynama vb) işbirliği, sorumlulukla etkileşimi artırdığı ve çalışmalar sırasında mutlu ve güvende hissettiklerinden kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

Sosyalleşme ve grupla uyumlu bir şekilde çalışabileceğini fark eden öğretmen adayı “[dersteki] sosyal organizasyon, beraberlik ve beraber bir şeyler üretmenin keyfi [ve] mutluluğu beni güdüledi. Aslında [drama dersi haricinde] sosyal hayatta çok sosyal olmadığım için beraberlik duygusunun önemini kavradım” (AE111) şeklinde kazanımlarını ortaya koymuştur.

Hoşgörü ve demokratik anlayışı ortaya koyan bir öğretmen adayı ise “drama dersinde birkaç dakikada hiç alışık olmadığımız bir grupla çalışıp çok güzel etkinlikler ortaya çıkarıyoruz... Etkinliklerimiz boyunca öğrendiğimiz en önemli şey ise saygıydı. Grup etkinlikleri içinde herkesin birbirine saygı göstermesi o grubun bana göre konuya adapte olduğunu gösteriyordu” (BE16) demiştir.

Başka bir öğretmen adayı ise grup olma bilincine ilişkin “Drama dersindeki kaynaşma ve etkileşim kışilere ben değil de biz duygusunu aşıyor” (AE7) şeklinde görüş bildirmiştir.

d) Estetik düşünme Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının ifade ettiği sıradaki diğer kazanım (91 kez) ise estetik düşünme olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu temanın altında ‘yaratıcılık’ (85 öğrenci) ve ‘hayal etme’ (6 öğrenci) kazanım olarak ortaya konmuştur.

Nedenleri; öğretmen adayları estetik düşünme kazanımıyla ilgili, dramadaki etkinlik ve tekniklerin buna imkan vermesini, grup içerisinde bireyin kendi sınırlarını zorlamasını, drama atmosferinin özgür bir ortam yaratmasını ve drama dersiyle ilgili tuttıkları güncenin buna olanak sağladığını düşünmektedirler.

Hayal etmeyi yaşantısına kazandıran bir öğretmen adayı “Aslında pek kullanmadığım bir özellik ‘hayal etme’ özelliği beni etkiledi. Hayal etme, canlandırma, gözleri kapatıp yolculuğa çıkma benim için çok iyi deneyimler oldu. Sanırım hepimizin en büyük sıkıntısı bir grup karşısında [bir şeyi] canlandırırken çekinmektir. Bu dersle birlikte [süreçle birlikte] bende ve birçok arkadaşım da çekinceler azaldı” (AE67) demektedir.

Yaratıcılığını çalışmalarla ortaya çıktığına inanan bir öğretmen adayı şunları söylemektedir; “Yaptığımız ısınma ve canlandırma çalışmalarında kendi iç sesimi dinleyerek ve hayal gücümü

kullanarak elde ettiğim ve bunları yansıttığım çalışmalar... gitgide yaptıklarım ve anlatmak istediklerim birbiriyle daha çok örtüştü...yaratıcılık bir kazanımındı... Yaptığımız afişler, köyde olan şeylerde yaratıcılığımızı zorladık, klasik şeylerin dışına çıktık bu açıdan da bana katkısı olduğunu düşünüyorum” (AK99).

Başka bir öğretmen adayı ise “*Doğaçlama ve canlandırmalar sayesinde birilerinin [diğerlerinin] önünde konuşma yeteneğimiz kuvvetlendi ve aniden yeni düşünceler ortaya atmamızın gerektiği durumlar sayesinde yaratıcı düşünme, farklı şeyler [oluşturma] ortaya koyma düşüncelerimiz gelişti” (BK13) şeklinde görüş bildirmektedir.*

e) Eleştirel düşünme ile ilgili temanın altında yer alan kazanımlar (81 kez) sıradaki diğer bulgudur. Bu tema içerisinde en çok eleştirel düşünme (26 öğrenci) kazanım olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğretmen adaylarının belirttiği bu tema içindeki bazı diğer kazanımlar ise sırasıyla karar verme (13 öğrenci), hızlı düşünme (11 öğrenci) ve problem çözme (11 öğrenci) dir. Bu tema içinde yer alan diğer kazanımlar (insan çevre problemlerine ilişkin farkındalık – 7 öğrenci; kalıplardan kurtulma – 5 öğrenci; farklı bakış açıları kazanma (görme) – 5 öğrenci; yeni duruma uyum – 1 öğrenci; ikna gücünün artması – 1 öğrenci; gerçek hayat problemlerini fark etme – 1 öğrenci) daha az öğrenci tarafından kazanım olarak dile getirilmiştir.

Nedenleri; öğretmen adaylarının ifade ettiği eleştirel düşünme ile ilgili kazanımların nedenlerine baktığımız zaman genelde grup çalışmalarıyla farklı yaşantıların ortaya çıkmasından, değerlendirme aşaması ve tartışmaların farklı bakış açılarını ortaya koymasından, drama etkinlikleri (ısınma) ve tekniklerinin (doğaçlama ve rol oynama vb gibi) sorgulamaya ve hayal gücünü zorlamaya olanak sağlamasından, katılımcının farklı kimlikleri ve karakterleri anlamasına yardımcı olmasından, duyguların ön plana çıkmasından, başlangıç noktaları ortaya konduktan sonra kısa sürede karar alınıp bunun uygulanmaya konmasından kaynaklandığı görülmektedir.

Çalışmaya katılan bir öğretmen adayı kazanımlarından biri olarak farklı bakış açıları kazanmayı şu şekilde dile getirmiştir; “*Grup içinde fikir alışverişinde bulunmayı çok sevdim...değerlendirme aşamasında da fikir alışverişinde [bulunduk], geri bildirim aldık [böylece] eleştirel düşünme yönünden geliştiğimi gördüm” (AK42).*

Kalıplardan kurtulma kazanımına ilişkin bir öğretmen adayı “*İlk zamanlar herkeste olduğu gibi bende de bir cinsiyet ayrımcılığı mevcuttu. Belki ilk defa sınıftan bir bayanın elini tuttum. Ama bu zaten çok masumane bir durumdu ama daha önceleri bunun yanlış anlaşılabileceğini düşünürdüm. Böyle yanlış düşünceleri [drama dersiyle] yıktığıma inanıyorum” (CE37) demiştir.*

Hızlı düşünme ve karar verme kazanımı ise bir öğretmen adayı “*[dramanın bireysel katkıları] bana yaşamdaki gündelik hayattaki bir takım zorluklara karşı empati kullanarak üstesinden gelme yeteneği kazandırdığını söyleyebilirim. Yani [böylece] bir durum karşısında nasıl davranmamız gerektiğini daha hızlı düşünüp daha çabuk karar vermemizde yararlı oldu” (BE65) diyerek belirtmektedir.*

f) Bedeni kullanma Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının ifade ettiği en son kazanım (24 kez) ise bedenini kullanma teması olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu tema içerisinde en çok beden dili

(16 öğrenci) ve sırasıyla fiziksel koordinasyon (4 öğrenci), bedenini rahat kullanma (2 öğrenci) ve mimik (2 öğrenci) kazanım olarak öğretmen adayları ortaya konmuştur..

Nedenleri; öğretmen adayları, drama sürekli hareket halinde olduklarından ve dramadaki etkinlik (ısınma) ve tekniklerin (pantomim, donuk imge vb gibi) bedeni ve beden dilini daha etkili kullanmalarına olanak veren ortam sağladığını düşünmektedirler.

Bedenini daha rahat kullanmaya ilişkin kazanımını bir öğretmen adayı “*Pantomim, donuk imge gibi teknikleri kullanarak, yaptığımız müzik eşliğinde vücudumuzu fırça gibi kullandığımız etkinliklerde kendi beden disiplinimi oluşturduğuma ve beden dilimi daha rahat kullanmaya başladığıma inanıyorum*” (AK99) diyerek belirtmiştir. Başka bir öğretmen adayı ise “*Kullandığımız pantomim gibi tekniklerle devinimsel olarak geliştiğime inanıyorum*” (BE33) şeklinde hareket becerisini geliştirdiğini ortaya koymuştur.

Aynı şekilde başka bir öğretmen adayı ise “Drama dersinde sürekli hareket halinde olduğumuzdan fiziksel koordinasyonu sağlamamıza yardımcı oldu” (AK110) diyerek bu kazanımını ortaya koymuştur.

Akademik Kazanımlar

Bu bölümde akademik kazanımlara ilişkin bulgular ve öğrencilerin ortaya koydukları nedenler en çok vurgulanan akademik kazanıma ilişkin tema başta olmak üzere diğer temalar sırayla ele alınacaktır. Öğretmen adaylarının elde ettikleri kazanımlar açısından görüşleri bireysel ve akademik olarak karşılaştırıldığında, öğretmen adaylarının akademik kazanımları sayıca daha az vurguladıkları görülmüştür.

a) Yöntem olarak drama teması çalışmaya katılan öğretmen adaylarının ifade ettiği en fazla kazanım (287 kez) olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu tema içerisinde en fazla öğretimde etkili bir yöntem olduğunu düşünme (136 öğrenci) kazanım olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğretmen adaylarının belirttiği bu tema içindeki bazı diğer kazanımlar ise sırasıyla dramayı bir derste yöntem olarak kullanmayı öğrenme (95 öğrenci), drama yöntemiyle ders planı yapma (37 öğrenci), staj yapılan okulda drama yöntemini uygulamadır (10 öğrenci). Bu tema içinde yer alan diğer kazanımlar (yapılandırmacı yaklaşımla ilişkisini farketme – 4 öğrenci; oyunun çocuk gelişimindeki yerini anlama – 2 öğrenci; oyunla öğrenme – 2 öğrenci; öğrenmenin bireyselliğini farketme– 1 öğrenci) daha az öğrenci tarafından kazanım olarak dile getirilmiştir.

Nedenleri; öğretmen adayları yöntem olarak drama ile ilgili kazanımların nedenlerini iki farklı şekilde ortaya koymuşlardır. Bunlardan ilki yöntem olarak kullandıklarında öğrencilerin kazanımları; diğeri ise kendi kazanımlarından yola çıkarak yöntem olarak dramayı değerlendirmeleridir. İlk odak noktasını ele alacak olursak, dramanın bir yöntem olarak öğrenci merkezli eğitim anlayışına uygun olduğunu ve bununla birlikte kalıcı öğrenmeler gerçekleştirdiğini, somut işlemler döneminde olan çocukların kazanımları oyun yoluyla somut bir şekilde kazandırdığını, öğrencilerin bilişsel, duyuşsal, devinimsel gelişimlerine katkı sağladığını düşündüklerini ifade etmişlerdir. İkinci olarak, drama

sürecinde bireysel kazanımları olduğundan, drama kullanılan etkinliklerde metne bağlı kalınmaksızın yapılan çalışmalar sırasında bilgiyi yapılandırmaları gerektiğinden, merak hissi uyandırdığından, süreci uygulamalı olarak yaşadıklarından, drama yöntemini kullanarak bir ders planı hazırlaması gerektiğinden, drama dersi ile ilgili tuttukları günceleri etkin bir şekilde kullandığından kaynaklandığını belirtmişlerdir.

Etkili bir yöntem olduğunu düşünme ve uygulama şansı yakaladığını vurgulayan bir öğretmen adayı kazanımlarına ilişkin görüşlerini, *“Derse girdiğim ilk haftadan itibaren ortamın farklı oluşu, yapacağımız şeyler bende merak hissi uyandırdı ve ben meraklı olunca öğrenmeye, bir şeyler almaya daha yatkın olurum. Yapararak yaşayarak öğrenme durumlarında, etkinliklerdeki grup çalışmalarında... diğer tüm derslerin sözel ifadeleri, simgeleri, rakamları yoktu, oturmak yoktu. Hayal dünyanın geliştiğini, genişlediğini hissettim. Samimiyetim arttı, ilişkilerim farklılaştı. [bu] kazanımlarımı staja gittiğim okulda uygulama şansı elde ettim. Öğrencilerimi de etkiledim. Öğretmen olduğum zaman, bunları öğrencilerime uygulamak istediğimde hiçte yabancı olmadığım, sevdiğim bir şeyi, etkili olarak kullanabilmek adına kendi içimde değişik planlar, yöntemler en önemlisi hayaller oluşturdum”* (AE23) şeklinde ortaya koymuştur.

Drama yöntemine ilişkin kazanımlarını nasıl elde ettiğini ve neden uygulaması gerektiğine ilişkin görüşlerini ortaya koyan bir öğretmen adayı ise bunu şu şekilde dile getirmiştir; *“Çocuğun eğitiminin duyuşsal, duyumsal hatta düş gücüne dayanması gereklidir. Sadece sol beyine yüklenmek öğrencileri ezberciliğe yönlendirir. bir şeyler üretemeyen, yaratıcılığı gelişemeyen nesiller ortaya çıkar. Drama dersi ile öğrencilerin yapararak yaşayarak öğrenmeleri, öğrenilenleri özümsemeleri sağlanarak öğrenilenlerin daha kalıcı hale gelmesi sağlanır. Ben drama dersinde yaptığımız etkinliklerden, sınıf içinde uyguladığımız planlardan ve kendi hazırladığımız planlardan drama yönteminin bir derste nasıl uygulanacağını öğrendim”* (AK96).

Kendi kazanımlarından yola çıkarak etkili bir yöntem olduğuna inanan bir öğretmen adayı görüşlerini *“...kendime güvenim oluştu diyebilirim...bu yüzden dramanın öğrenciye kendini bulma, cesaret, benlik kazanımı, yaratıcılık, çok çeşitli düşünme, kendi sınırlarını çizme...empati kurma gibi yararlar sağlayacağını biliyorum. Çünkü ben bunu kendimde gördüm ve öğretmenliğe atıldığımda mutlaka dramadan yararlanacağım. Benim geç tattığım bu duyguyu öğrencilerim küçüklüğünde yaşayacak”* (CK34) şeklinde ortaya dökmüştür.

Drama yöntemini uygulamaya koymayı öğrenen başka bir öğretmen adayı ise *“Ders sırasında bir çok drama etkinliği yaptık, yazdığım günceler [var]... Ders planı hazırladık, arkadaşlarımızın da plan örneklerini dinledik. Öğretmenimiz [planlar üzerinde] gerekli düzeltmeleri yaptı. Bu sayede [drama bir yöntem olarak kullanıldığında] ders planında drama etkinliğinin nasıl olması gerektiğini öğrendim”* (BK15) demiştir.

b) Disiplin olarak drama teması, temalar içinde ikinci sırada değinilen kazanım (196 kez) olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu tema içinde en fazla ifade edilen kazanım dramanın ne olduğu (66 öğrenci)’dur. Diğer kazanımlar ise sırasıyla dramanın içinde yer alan kavramları (52 öğrenci),

dramanın teknikleri (24 öğrenci), dramanın aşamaları (21 öğrenci), diğer sanat dalları ile ilişkisi (12 öğrenci), dramanın tarihi (8 öğrenci), mekan, süre, araç kullanımı (8 öğrenci) ve dramanın boyutları (2 öğrenci), şeklinde sıralanmıştır.

Nedenleri; disiplin olarak drama kazanımlarının nedenleri, öğretmen adayları tarafından drama sürecini uygulamalı yaşadıklarından, drama süreci ile ilgili teorik bilgilerin ve dipnotların verilmesinden, drama sürecinin merak duygusunu tetiklediğinden ve içsel güdülenmeyi sağladığından, süreçte tiyatrodan farklılığını gördüğünden, özel yetenek yerine sürece katılmanın önemli olduğunu fark ettiğinden, müziğin süreçte araç olarak kullanıldığını gözlediğinden ve drama yönteminin ilköğretimde kullanımına ilişkin bir ders planı hazırladığından kaynaklandığı belirtilmiştir.

Dramanın kavramlarını, tekniklerini kazanım olarak elde eden bir öğretmen adayı görüşleri şu şekilde ortaya koymuştur; *“Yaratıcı drama hakkında bildiğim birçok şeyin yanlış olduğunu anladım. Dramada metin olduğunu ve metnin dışına çıkılmadığını sanıyordum. Çatışma anlarının yaşandığı doğaçlamaların ise drama değil de başka bir terim olarak adlandırıldığını düşünüyordum. Ama şimdi dramanın bir metne dayanmadığını rol oynama, doğaçlama, donuk imge, pandomim gibi tekniklerin kullanılmasıyla, öğrenciye yaratıcılık ve yapılandırıcı bir yaklaşım kazandıran bir yöntem olduğunu öğrendim. Tiyatrodan farklı olmadığını düşünürken aralarındaki farkların neler olduğunu öğrendim”* (AK10).

Yaratıcı drama ve tiyatro ilişkisini ortaya koyan öğretmen adayı ise *“...bildiğiniz gibi Çukurova Üniversitesi Tiyatro Kolunda olduğum için terimleri az çok biliyordum. Ama içeriği, işlenişi, sıralaması hakkında çok bilgiye sahip değildim. Bu derse girdiğimden itibaren drama ve tiyatronun benzerliği ve farkının olduğunu da anladım... staj yaptığım okullarda [öğrendiğim] teknikleri uyguladım”* (AE108) demiştir.

Yaratıcı drama yönteminin aşamalarını ve bunu nasıl kazandığını ortaya koyan öğretmen adayı ise *“...drama ile verilmesi gereken bir konunun nasıl verilmesi gerektiğini öğrendim. Çünkü sıra çok önemli. Önce ısınma, sonra canlandırma, en sonunda da değerlendirme aşamaları. Bunu da derslerde beraber yavaş yavaş sezdik aslında. Ama son haftalarda ders planı yapıp bunu uygulamamız, bence akademik kazanıma çok yarar sağladı”* (BE8) diyerek görüşlerini dile getirmiştir.

Yaratıcı dramanın ne olduğunu ve kavramlarını içsel güdülenmeyle öğrendiğini düşünen başka bir öğretmen adayı *“...ben bu dersi almadan önce, drama, yaratıcı drama, eğitici eğitsel drama, dramatizasyon, rol oynama, doğaçlama vs gibi kavramların tanımını yapamazdım, bilgilerim hep havada kalırdı ve bilgilerimi karıştırırdım. Ancak bu ders sürecinde, sınıfta yaptığımız çalışmalarla, edindiğim deneyimlerle, final sınavına adanmaklı çalışarak ve sizin derslerde bize söylediğiniz önemli noktaları dikkate aldığım için artık bu kavramları biliyorum ve eskisinden çok daha iyi hakimim. Gerçekten derse hep isteyerek geldim, faydalı bilgiler kazandım, kendimi bazı yönlerden geliştirdim”* (BK11) demiştir.

c) Yöntem olarak dramayı kullanmaya ilişkin tutum teması üçüncü sırada değinilen kazanım (85 kez) olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu temanın altındaki kazanım ‘dramayı bir ders

sırasında yöntem olarak kullanacağına ilişkin inançtır. Çalışmaya katılan öğrencilerin 85'i dramayı yöntem olarak ileride uygulayacağına değinmişlerdir.

Nedenleri; öğretmen adaylarının yöntem olarak dramayı kullanmaya ilişkin tutumları ile ilgili kazanımlarının nedenlerini incelediğimizde, yöntem olarak kullanıldığı zaman öğrencilerin bilişsel, duyuşsal, devinimsel gelişimlerine, sosyalleşmelerine ve kalıcı öğrenmeye katkısı, eğlenceli bir ortam yaratması, staj yaptığı okulda ya da farklı ortamda öğrendiklerini uygulayıp bunu uygulayabileceğini görmesi olarak ifade ettikleri görülmüştür.

Yaratıcı dramayı yöntem olarak kullanabileceğine yönelik inancı vurgulayan bir öğretmen adayı görüşlerini *“Öğretmenliğe başladığımda öğrencileri hayal gücünü geliştirme, kendini ifade etme, kendini tanıma, grupta işbirliğine girme, sorumluluk alma gibi daha birçok kazanımın içerikle birlikte belirlenen hedefler doğrultusunda farklı yöntemler kullanarak kazandıracağımı düşünüyorum. Yani ben bu derste bu farklı yöntemlerden biri olan yaratıcı dramayı bir disiplin olarak öğrendiğime inanıyorum ve bunları da kendi sınıfımda kullanmayı planlıyorum. Hatta bazı etkinlikleri ailemdeki ilköğretim öğrencilerine oyun olarak oynatıyorum”* (AK21) diyerek belirtmiştir.

Başka bir öğretmen adayı ise bu inancı belirtmek için *“...eğitimde dramanın aşamalarını (ısınma, canlandırma, değerlendirme) öğrenerek uygulama amaçlarını ve yöntemlerini öğrenerek uygulayabilecek güveni ve saygıyı kazandım”* (AK105) demiştir.

Farklı bir öğretmen adayı ise bu dersi almadan önce ve aldıktan sonraki durumu birlikte ele alarak yaratıcı dramayı yöntem olarak kullanabileceğine ilişkin görüşlerini belirtmiştir; *“...bu dersi almadan önce eğitimde dramanın bu kadar önemli bir misyonu olduğunu düşünmemiştim. Önemi kavradım. Daha önce uygulamasının neredeyse imkansız olduğunu düşünüyordum (mekan, araç-gereç) ancak bu dersten sonra meslek hayatımda nasıl kullanırım diye düşünüp ileride uygulayacağım bir çok etkinlik planladım”* (CK44).

Diğer bir öğretmen adayı ise neden yaratıcı dramayı kullanmak istediğini ortaya koyarak ileride kullanacağına ilişkin görüşlerini sunmuştur; *“...bir yöntem olarak kullanacağımı düşünüyorum. Sosyalleşme ve işbirliği için kesinlikle uygulamam gereken bir yöntem, ayrıca kendimi geliştirmem de gerekiyor...kesinlikle yaşayarak öğrenme içeriyor çağımız öğretim ilke ve yöntemlerine çok uygun, ancak ben ve benim gibi ezberci, sıkı disiplinle yetişen kişiler için dramayı uygulama süreci zor olabilir. Ama öğrencilerimin benim gibi olmasını istemediğimden kesinlikle uygulamak istiyorum ve drama dersi ile işlenen dersin sıkıcılıktan kurtulacağını düşünüyorum”* (BE14).

Bir diğer öğretmen adayı ise yöntem olarak yaratıcı dramayı kullanmayı istediğini ve güncelerin bu konuda kendisine yardımcı olacağını şu şekilde ortaya koymuştur; *“Ders sırasında bir çok drama etkinliği yaptık, yazdığım güncelerden yola çıkarak bunları düzenleyerek ... drama etkinliklerini ileride öğretmenlik yaparken kullanmak isterim”* (BK15).

d) Drama lideri teması çalışmaya katılan öğretmen adaylarının dördüncü sırada ifade ettiği kazanım (24 kez) olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu temanın altında ‘lider özellikleri’(14 öğrenci) ve ‘lider sorumlulukları’ (10 öğrenci) kazanım olarak yer almaktadır.

Nedenleri; öğretmen adayları drama lideri ile ilgili kazanımlarının nedenlerini drama sürecinde liderin özelliklerini ve sorumluluklarını gözlemlediğini ve staja gittiği okulda yöntem olarak kullanırken liderin sahip olması gereken niteliklerin neler olması gerektiğini fark ettiğinden kaynaklandığını dile getirmişlerdir.

Çalışmaya katılan öğretmen adaylarından biri süreçte gözlemlerine dayanarak bir liderin özelliklerinin neler olması gerektiğine ilişkin kazanımlarına değinmiştir; “...bir drama liderinin nasıl olması gerektiğini, neler yaptığını, süreçte ne gibi rolleri olduğunu gözlemledim. Verdiği yönergelere dikkat ettim ve yönergelerin önemli olduğunu anladım (AE18).

Aynı şekilde başka bir öğretmen adayı ise liderin iletişim becerisi üzerine olan kazanımlarını dile getirmektedir; “...etkili bir liderin en temel özelliklerini, öğrencilerle nasıl iletişim kurması gerektiğini, verilen yönergelerin nasıl açık verilmesi gerektiğini, kendi liderimizi gözleyerek içselleştirdim. Hatta bir ara ben de lider olabilir miyim diye düşünerek İnci San’ın makalelerinden lider yetiştirme merkezlerinin nerelerde olduğunu dikkatlice okudum” (AK56).

Farklı bir öğretmen adayı ise birey olarak liderin kendisini ortaya koymasının önemli olduğunu dile getirirken “...kendi drama öğretmenimden gördüğüm gibi drama öğretmenin öğrencilerin seviyesine inebileceğini onlarla birlikte oyun oynaması gerektiğini fark ettim” (AE74) demiştir.

Diğer bir öğretmen adayı ise süreci yönetmenin ve uygun drama planı yapmanın liderin sorumluluklarından biri olduğu üzerine görüşlerini bildirmiştir; “...bir drama liderinin ne yapması gerektiğini, [grubu / süreci] nasıl yöneteceğini katılımı nasıl sağlayacağını ve [derse yönelik] lider olarak konuya uygun bir drama planının nasıl hazırlanacağını öğrendim” (CE18).

e) **Öğretmenliği geliştirme** teması, temalar içinde beşinci sırada değinilen kazanım (23 kez) olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu tema içinde sırasıyla dramanın öğretmenlik becerisini geliştirdiğini düşünme (20 öğrenci), öğrencilerin davranışlarını yönetme becerisi geliştirdiğini düşünme (2 öğrenci) ve sınıfta sözel olmayan iletişimi etkili kullanmasını sağlama (1 öğrenci) kazanımları ifade edilmiştir.

Nedenleri; öğretmenliği geliştirme kazanımlarının nedenlerine ilişkin öğretmen adayları, drama sürecinde kendisinin elde ettiği becerilerden kaynaklı uygulamaya koyabileceğinden, derslerde kullanıldığında öğrencileri güdüleyecek ve onların ilgisini çekecek bir yöntem olarak dramayı öğrendiğinden, drama yöntemini kullanarak bir ders planı yapabilmeyi ve uygulamayı öğrendiğinden kaynaklandığını belirtmişlerdir.

Öğretmen adaylarından biri öğrencilerin davranışlarını yönetme becerisi geliştirdiğine ilişkin kazanımlarını, “Öğretmenler sınıftaki disiplin sorunlarından, öğrencilerin kötü olduğundan yakınıyorsa, bunun en önemli nedeni öğrenciyi aktif hale getirememesidir. Bunların benim başıma gelmemesi içinde yaratıcı drama etkinliklerine yer vermem gerektiğini düşünüyorum” (AK54) şeklinde dile getirmiştir. Bir diğer öğretmen adayı ise bu kazanıma ilişkin, “...sadece drama lideri olarak değil, bir öğretmen olarak da sınıfın nasıl kontrol edileceğini bu ders sayesinde öğrenmiş oldum” (CK18) diyerek görüşlerini ortaya koymuştur.

Dramanın öğretmenlik becerisini geliştirdiğini düşünen bir öğretmen adayı, “...mesleki yeterlilik anlamında kullanabileceğim öğretim yöntemlerine eğitimde drama tekniğini de katarak, çocukların yaratıcılıklarını geliştirerek, eğlenceli bir yöntemi nasıl uygulayacağımı öğrendim” (AK105) diyerek görüşlerini belirtmiştir. Bir başka öğretmen adayı da, “...meslek hayatımı kolaylaştıracak faydaları oldu. Öğrencilerin seviyelerine daha kolay nasıl ineceğimi, dersi monotonluktan uzak bir şekilde nasıl işleyeceğimi, onların devinimsel ve duyuşsal özelliklerini nasıl geliştireceğimi eleştirel yaratıcı ve yaparak yaşayarak öğrenme sürecine onları nasıl katacağımın yollarını bana gösterdi” (AE64) demiştir.

Sınıfta iletişimi etkili kullanmasını sağlamaya ilişkin kazanımlarını, “...aynı zamanda öğretmen olduğumda çocukları nasıl etkili hale getirebilirim, birbirleriyle nasıl iletişim kurmalarını sağlayabilirim, hayal güçlerini nasıl canlandırabilirim, işbirliği yapmalarını nasıl sağlayabilirim gibi kafamda bir çok soru vardı. Tüm bu soruların cevaplarını drama dersinde buldum. Hatta drama dersinde öğrendiğim etkinlikleri staj yaptığım okulda uyguladım çok kalabalık bir sınıf olmasına rağmen beklediğimden başarılı sonuçlar elde ettim” (AK92) diyerek, bir öğretmen adayı görüşlerini ortaya koymuştur.

f) Grup süreci teması çalışmaya katılan öğretmen adayları tarafından son olarak belirtilen kazanım (11 kez) olarak yer almaktadır. Bu son temada ‘grupla çalıştırmayı öğrenme’(7 öğrenci), ‘grup oluşturmayı öğrenme’ (3 öğrenci) ve ‘grup yönetimini öğrenme’ (1 öğrenci) kazanımları yer almaktadır.

Nedenleri; öğretmen adayları grup süreci ile ilgili kazanımlarının nedenlerini grup sürecini yaşadığı ve bunu nasıl uygulayabileceğini fark ettiğinden kaynaklandığı şeklinde ifade etmişlerdir.

Grupla çalışma yaptırmanın öğrenciler açısından sağlayacağı yararlar ile ilgili görüşlerini bir öğretmen adayı şu şekilde dile getirmiştir. “Eğer eğitimde drama dersini almasaydım ya da ilgisiz kalsaydım düz anlatan ve öğrenciler arasında grup çalışmasının yayılmasını sağlamayan bir öğretmen olurum. Öğretmen olarak [bu sebeple] başarı düzeyimin artmasına yardımcı olacağını düşünüyorum” (AE111). Bir başka öğretmen adayı bu konudaki kazanımlarını, “...grup çalışmalarında öğrencilere sorumluluk vermenin öğrencilerin özgüvenlerini geliştireceğini ve kişilerarası iletişim kurmanın daha kolay olduğunu fark ettim” (BE2) diyerek belirtmiştir.

Bir öğretmen adayı grupla çalışmanın kendisine sağladığı yararlar açısından görüşlerini, “[grup çalışmalarında] farklı kişilerle etkinlik yapmak, fiziksel temasta bulunmak, aynı gruba ait hissetmek [öğrencileri] daha çok sosyalleştiriyor. Drama sürecinde de bunları yaşadığım için... [bu ders sayesinde] iki üç adım ileri gittiğimi düşünüyorum [uygulama olarak kazanımlarımın çoğaldığını düşünüyorum]” (BK12) diyerek ortaya koymuştur.

Grupla çalışmanın kişilere saygılı olmayı ve bunun sürece katılmada önemli olduğuna ilişkin görüşlerini, “Etkinlikler boyunca öğrendiğim en önemli şey ise saygıydı. Grup etkinlikleri içinde herkesin birbirine saygı göstermesi o grubun konuya adapte olduğunu gösterir” (BE16) diyerek vurgulamıştır.

Tartışma ve Yorum

Bu bölümde içerik analizi sonucunda elde edilen bulgular tartışılmıştır. Oluşturulan temalar incelendiğinde, hem temaların hem de her tema altında yer alan kodların kendi içinde bir bütünlük oluşturduğu görülmüştür. Bu nedenle, bütün temalar ve kodlar ayrı ayrı ele alınmamış, genel olarak tartışılmıştır.

Bulguları incelediğimizde; öğretmen adaylarının büyük bir çoğunluğu hem bireysel hem de akademik kazanımlar elde ettiklerini ve bu dersin kendilerini olumlu etkilediğini ve geliştirdiğini belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarının bireysel kazanımlara ilişkin görüşleri altı tema altında (kişilerarası iletişim, kişinin öz farkındalığı, sosyal değişim, estetik düşünme, eleştirel düşünme ve bedeni kullanma) toplanmıştır. Kişilerarası iletişim teması en çok vurgulanan tema olmuştur. Bunu sırasıyla kişinin öz farkındalığı, sosyal değişim, estetik düşünme, eleştirel düşünme ve bedeni kullanma temaları izlemiştir. Akademik kazanımlara ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri incelendiğinde ise kazanımların yöntem olarak drama, disiplin olarak drama, yöntem olarak dramayı kullanmaya ilişkin tutum, drama lideri, öğretmenliği geliştirme ve grup süreci temaları altında toplandığı görülmüştür. Öğretmen adaylarının görüşlerinden elde edilen bu kazanımlar karşılaştırıldığında, bireysel kazanımları akademik kazanımlardan daha çok vurguladıkları görülmüştür. Drama dersinin uygulama sürecinde öğretmen adayları derslerde grupla birlikte çalışırken öncelikle kendilerini tanıma, kendilerini rahat ifade etme, karşıdaki ile iletişim kurma ve daha özgür üretme şansı yakalayabilmektedir. Bunun yanı sıra yaratıcı drama liderinin rehberliğinden yararlanarak farklı durumlarda farklı tepkileri gerçek ve kurgu boyutunda ortaya koymaya da çalışmaktadır. Drama derslerinin diğer derslerden farklı bir eğitim ortamında gerçekleştiği ve bu ortamın öğretmen adayları için çoğunlukla yeni olduğu düşünüldüğünde, bireysel kazanımların fazla vurgulanması yaratıcı drama sürecinin kişinin kendini yeniden keşfetmesine aracılık ettiği şeklinde yorumlanabilir.

Yaratıcı drama dersi sürecinde öğretmen adaylarının bireysel olarak; kendilerini daha rahat ifade etme, kendini tanıma, özgüven, arkadaşlarını daha yakından tanıma, başkaları ile etkileşime girerek daha rahat iletişim kurma, rahat davranma, empati, potansiyelinin farkına varma, özsaygı, kendi kendisi ile barışık olma, bağımsız davranma, duygularını kontrol etme, sosyalleşme, grupla uyumlu çalışma, işbirliği, girişkenlik, sorumluluk, yaratıcılık, hayalgücü, eleştirel düşünme, karar verme, problem çözme, beden dilini kullanma, fiziksel koordinasyon vb. özelliklerinin geliştiği söylenebilir. Bu bulgu literatürde (Anderson, 2002, 2004; Cottrel, 1987, Akt. Karadağ, 2005; Davis, 1987; Karadağ, 2005; Önder, 2003; Öztürk, 2001; San, 1992; Scher ve Verrall, 1975,3-4; Levent, 1993, s.126; Üstündağ, 1998; Yehuda, 2006) belirtilen yaratıcı drama sürecinde bireylerin bilişsel, duyuşsal, devinimsel, sanatsal ve kişisel açıdan birçok özelliği gelişir ifadesi ile örtüşmektedir. Yapılan bazı çalışmalarda ise bireylerin kazandığı bazı özellikler daha fazla vurgulanmaktadır. Örneğin, Yegen (2004) ve Okvuran (2000) dramanın mesleki beceri ve kişilik özelliklerini desteklediğini, Önder

(2003) dramanın yaratıcılığı, hayal gücünü, zihinsel kapasiteyi geliştirdiğini, kendilik kavramının gelişmesine katkı sağladığını, Müller (1997) ise bir süreç olarak kullanıldığında dramanın öğrenmeyi ve yaratıcılığı geliştirdiğini vurgulamaktadır.

Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının görüşlerine göre akademik kazanımları İlköğretimde Drama dersi sonrasında yaratıcı dramanın ne olduğunu öğrendikleri (aşamaları, kavramları, teknikleri ve tarihsel gelişimi), yöntem olarak nasıl uygulandığını öğrendikleri, drama yöntemini temel alan ders planları hazırlayabilme konusunda beceri kazandıkları, mesleki anlamda geliştikleri ve bu yöntemi uygulamaya yönelik inanç geliştirdikleri yönündedir. Daha önce de belirtildiği gibi yaratıcı drama bireylerde mesleki beceri ve kişilik özelliklerini desteklemektedir (Yegen 2004; Okvuran (2000). Aynı zamanda drama süreci öğrenmeyi artırırken, öğrenmenin kalıcılığını ve yaratıcılığı da geliştirmektedir (Müller 1997).

YÖK tarafından hazırlanarak 1998-1999 öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlayan Eğitim Fakülteleri Lisans Programında dersler içerisinde yer alan İlköğretimde Drama dersi 2 teorik 2 uygulama olmak üzere 3 krediden oluşan bir derstir. Bu ders kapsamında öğretmen adaylarına “yaratıcı drama teriminin tanımı ve anlamı, benzer terimlerden (Psiko drama, Yaratıcı drama, Drama-Oyun, Drama) farkı, çocuklarla drama uygulamalarının tarihçesi, eğitsel dramanın yapısı ve uygulanma aşamaları, eğitici dramanın yaş gruplarına ve uygulama alanlarına göre sınıflandırılması, eğitsel drama ortamı ve öğretmen nitelikleri, eğitsel drama da özel teknikler, eğitsel dramanın değerlendirilmesi, uygulandığı alanın eğitim amaçlarına uygun eğitici drama örnekleri ve yeni örneklerin geliştirilmesi” gibi içerik birimlerinin de aktarılması hedeflenmektedir. Bu araştırma bulgularında ifade edilen akademik kazanımlar ile YÖK tarafından belirlenen akademik hedefler karşılaştırıldığında, öğretmen adaylarının belirlenen akademik hedeflerin hemen hemen hepsine ulaştıkları söylenebilir. Bu sonuç dersin uygulama sürecinde öğretim elemanlarının yaratıcı drama ile ilgili makaleler okutması, teorik bilgi vermesi, oturumlara ilişkin güncelerin tutulması ve öğretmen adaylarının dönemin sonuna doğru herhangi bir konuyla ilgili kazanımın öğretiminde drama yönteminin kullanımını temel alan ders planları hazırlamaları ile açıklanabilir.

Sonuç olarak ilgili literatür ve bu araştırmanın bulguları bir arada ele alınıp değerlendirildiğinde, öğrenci görüşleri doğrultusunda ilköğretimde drama dersinin hedeflenen kazanımları gerçekleştirebilecek şekilde planlandığı, uygulandığı ve değerlendirildiği söylenebilir. Ancak, bu çalışma sadece öğretmen adaylarının görüşleri alınarak gerçekleştirilmiştir. Dolayısıyla öğretmen adaylarının elde ettiklerini ifade ettikleri bu kazanımları uygulamaya dönüştürüp dönüştürmediğine ilişkin izleme çalışmalarının yapılması bu sürecin geliştirilmesi açısından önemlidir.

Bu çalışmada, öğretmen adaylarının bireysel ve akademik kazanımlarına ilişkin görüşleri göz önüne alındığında, okulöncesinden yüksek öğretime kadar olan öğretim kademelerinde dramanın bir ders olarak verilmesi gerektiği söylenebilir. Özellikle, 2005 yılında Eğitim Fakülteleri içerisinde yer alan bölümlerin program değişikliği kapsamında bu durumu değerlendirdiğimizde, öğretmen yetiştiren tüm bölümlere drama dersinin konmadığı görülmektedir. Oysa kazanımlar göz önüne alındığında drama

dersinin tüm bölümlerin programlarında yer alması hatta bir dönemle sınırlı kalmayıp bir dönem disiplin bir dönem de yöntem olarak toplamda iki dönem olarak verilmesi önerilebilir.

Kaynaklar

- Adıgüzel, Ö. (1993). Oyun ve yaratıcı drama ilişkisi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*
- Adıgüzel, Ö. (2000). Müze pedagojisinin Türkiye’deki yansımaları ve müzelerdeki yaratıcı drama uygulamaları. *Yaklaşımlar. Küreselleşme ve Yenileşme*. Türkiye Ekonomik Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları. 130-144.
- Akın, M. (1993). Farklı sosyo-ekonomik düzeylerdeki ilkokul 3. sınıf öğrencilerinin sosyalleşme düzeylerine yaratıcı drama eğitiminin etkisi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*.
- Anderson, M. (2002). Journeys in teacher professional development. Unpublished Doctoral Thesis. University of Sydney, Sydney.
- Anderson, M. (2002). The drama teacher’s journey. *Melbourne Studies in Education*, 43(2), 87-96.
- Anderson, M. (2004). The Professional development journeys of drama educators. *Youth Theatre Journal*. 18, 1-16.
- Ay-Onat, S. (1997). Yabancı dil öğretiminde dramanın kullanımı. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*.
- Beyazitoğlu, E.N. (1996). İlköğretim ikinci sınıf hayat bilgisi dersinde eğitsel oyunlar, eriş ve kalıcılık. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, *Yayınlanmamış Doktora Tezi*.
- Cottrel, J. (1987). Creative drama in the classroom grades 1-3 teacher’s resource book for theatre arts national textbook company, USA: West Michigan University.
- Davis, B. W. (1987). Some roots and relatives of creative drama as an enrichment activity for older adults. *Educational Gerontology*. 13(4), 297-306.
- Davis, B. W. (1987). Some roots and relatives of creative drama as an enrichment activity for older adults. *Educational Gerontology*, 3(4), 297-306.
- Eğitmen, A. (1995). Arkeoloji müzelerinin eğitim ortamı olarak etkinliğinin artmasında yaratıcı dramanın yeri ve önemi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*.
- Farris, J. P. ve Parke, J. (1993). To be or to be: What student think about drama. *The Clearing House*. 231-232.
- Garcia, L. (1993). Teacher beliefs, about drama. *Youth Theatre Journal*. 8(2).
- Girgin, T. (1999). Türkiye’de okul öncesi eğitim kurumlarında yaratıcı drama etkinlikleri. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*.

- Goodwin, D. A. (1985). An investigation of the efficacy of creative drama as a method for teaching social skills to mentally retarded youth and adults. *Dissertation Abstracts International*. DAI-A, 46(2).
- Gönen, M. (1988). Anaokuluna giden dört-beş yaş çocuklarına resimli kitaplarla yapılan eğitimin dil gelişimine etkisinin incelenmesi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, *Yayınlanmış Doktora Tezi*.
- Kaaland-Wells, C. (1994). Classroom teachers perceptions and uses of creative drama. *Youth Theatre Journal*. 8(4).
- Kaf, Ö. (1999). Hayat bilgisi dersinde bazı sosyal becerilerin kazandırılmasında yaratıcı drama yönteminin etkisi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*.
- Kara, Ö. T. (2000). Türkçe öğretiminde yaratıcı drama. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*.
- Karabacak, N. (1996). Sosyal bilgiler dersinde eğitsel oyunların öğrencilerin erişim düzeyine etkisi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*.
- Karadağ, E. (2005). Eğitim yönetimi ve öğretim yöntemleri ilişkisi kapsamında drama yönteminin değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kocayörük-Koca, A. (2000). İlköğretim öğrencilerinin sosyal becerilerini geliştirmede dramanın etkisi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*.
- Koç, F. (1999). Yaratıcı dramanın öğrenmeye etkisi: Sosyal bilgiler öğretiminde bir yöntem olarak. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*.
- McDermott L. C., Shaffer P .S., Constantinou C. P., (2000). Preparing teachers to teach physics and physical science inquire. *Physical Education*. 35, 411-6
- Metin, G. G. (1999). Dramanın 5-6 yaş çocuklarının sosyal-duygusal gelişimlerine etkisinin incelenmesi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*.
- Okvuran, A. (1993). Yaratıcı drama eğitiminin empatik beceri ve empatik eğilim düzeylerine etkisi. Yayınlanmamış Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*.
- Okvuran, A. (2000). Yaratıcı dramaya yönelik tutumlar Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, *Yayınlanmamış Doktora Tezi*.
- Önder, A. (2003). Yaşayarak öğrenme için yaratıcı drama: Kuramsal temellerle uygulama teknikleri ve örnekleri. İstanbul: Epsilon Yayınları
- San, İ. (1996). “Yaratıcılığı geliştiren bir yöntem ve yaratıcı bireyi yetiştiren bir disiplin: Eğitsel yaratıcı drama”. *Yeni Türkiye Eğitim Özel Sayısı*, 2 (7)
- Stein F.M. (2001). Re preparing the secondary physics teacher. *Physical Education*.36, 52-7

Üstündağ, T. (1998). Yaratıcı drama eğitim programının öğeleri. *Eğitim ve Bilim*. 22 (107), 28-35.

Yehuda, B. (2006). Role-play teaching: Acting in the classroom. *Management Learning*. 37(1), 43-61.

Summary

Teacher Candidates' Views On Their Personal And Academic Gains From Creative Drama Course

Özlem KAF HASIRCI*

M. Sencer BULUT**

Ayten İFLAZOĞLU SABAN***

Çukurova Üniversitesi

Introduction

Contemporary view of education sees students as active participants who create knowledge through individual and social activities. Schools and teachers should provide an environment in which learning through experience can occur. Thus; what students learn can be connected to their daily life and learning can remain for a long time. Creative drama is one of the methods serving this purpose and the educators mention that creative drama should be used as a method and it should be a part of all levels of education (McComas, 1996; Butler, 1989; Kane, 1991; Wilhelm and Edmiston, 1998; Wright, 1984; Adıgüzel, 2006; Okvuran, 1993; San, 1996; Üstündağ, 1998; Kaf, 1999; Öztürk, 2001). In order to plan lessons through creative drama, teacher should master and develop himself/herself on this method.

Creative drama in education can be defined as experiencing an idea, a unit, an event of a daily life, a concept or a behavior by considering the previous experiences or lives of the participants in a group with the help of the techniques such as improvisation or role playing (Adıgüzel, 2006). Creative drama is a process that aims learning through experience rather than through study or formal instruction. Therefore; participants do not memorize the knowledge or learning. Instead, they live this learning, they add something from them to this learning and they reorganise this learning. Thus, they create and construct the new learning through interaction with others and themselves. Creative drama implications help participants to gain affective, cognitive and psychomotor domains. Also; creative drama has three stages; Preparation - Warm up, Animation and Evaluation – Discussion (Adıgüzel, 2006; Üstündağ, 1998; Öztürk, 2001).

Creative drama as a compulsory course has been integrated into the new curriculum of education faculties for the departments of primary school education and preschool education since 1997 in Turkey. The main purpose of this course is to learn what drama is and how to use it in all subject areas in elementary education. In this course, teacher candidates learn drama as a method and as a discipline. In addition, knowing himself/herself and the environment are also another aim of this course. Basic concepts in creative drama and its history, individual characteristics and recognizing

* Yrd. Doç. Dr., Ç.Ü. Eğitim Fakültesi, e-posta: ozlemkaf@cu.edu.tr

** Yrd. Doç. Dr., Ç.Ü. Eğitim Fakültesi, e-posta: sbulut@cu.edu.tr

*** Yrd. Doç. Dr., Ç.Ü. Eğitim Fakültesi, e-posta: iayten@cu.edu.tr

these characteristics, relationship of drama with the play, interpersonal and intergroup communication, improvisation, story telling, sample lesson plan take place in the course content. In order to achieve these aims, teacher candidates animate and represent any subject within a group, utilizing the role play and improvisation techniques and mainly using their own experiences. The teachers candidates from education departments mentioned above take this compulsory course and implement creative drama as a teaching method in their classrooms and teaching since this method is widely used in primary and pre schools in Turkey. The implication of this method has become more important with the change of the national primary school curriculum in 2005. In the new curriculum creative drama is an elective course in primary school level. Also the structure of the new curriculum insist on using creative drama as a method in subject areas.

When the relevant literature on creative drama examined, it seems that research generally focused on examining effectiveness of creative drama as a method to teach subject areas (Adıgüzel, 1993; Akar, 2000; Akar-Vural, 2006; Akın, 1993; Ay-Onat, 1997; Beyazıtöğlu, 1996; Cömertpay, 2006; Çebi, 1996; Eğitimci, 1995; Girgin, 1999; Gönen, 1988; Kaf, 1999; Kara, 2000; Karabacak, 1996; Karakuş, 2000; Kocayörük-Koca, 2000; Koç, 1999; Metin, 1999; Okvuran, 1993; Okvuran, 2000; Ömeroğlu, 1990; Öztürk, 1996; Uysal, 1996; Üstündağ, 1988; Üstündağ, 1997; Yağcı, 1995; Davis, 1987; Farris, and Parke, 1993; Garcia, 1993; Goodwin, 1985; Yassa, 1997; Kaaland-Wells, 1994). Yet it is important to find out teachers candidates' personal and academic gains from creative drama – a compulsory course in which teachers candidates learn drama as a method and as a discipline in higher education.

Purpose

The general purpose of this study is to find out teacher candidates' personal and academic gains from creative drama course. In line with this purpose teacher candidates' views on their personal and academic gains and the reasons of their perspectives were focused in this study.

Method

Study Group

This study was conducted with 108 male, 150 female; totally 258 teachers candidates (in their last year of education) attending primary school education department and took compulsory creative drama course in Çukurova University, Education Faculty in 2007 -2008 academic year.

Procedure

Data were collected from teacher candidates with an open ended question after completing the 12 four-hour creative drama sessions. The open ended question was asked; “Do you think if there are any particular academic and personal gains that you have acquired in the creative drama course?, a) If your answer is yes, please verify what these gains are and the reasons of those b) If your answer is no, please verify which aspects of this course could not help you to gain anything and the reasons. The answers were collected from teacher candidates in a written form so the nature of this study is

suitable for qualitative approach, thus, this is a descriptive study based on qualitative research design. One of the qualitative data analysis methods –content analysis- was used in this study for the data collected through written forms.

Researchers were the lecturers of creative drama course, therefore, the course contents were conducted with the three different lecturers yet they all used the same content. This course content was based on 12 four-hour sessions. Eight of these 12 sessions were implications of creative drama as a discipline and as a method, one session included theoretical knowledge of creative drama, and rest of the sessions included evaluation of teachers candidates on their own subject area plans prepared according to creative drama. Creative Drama course contents as follows; first and second session contained warm up and communication improvisations; third, fourth and fifth sessions contained improvisation through photographs, objects and sensation such as visual sense, sense of hearing, touch, smell and taste; sixth sessions contained researchers lecturing theoretical knowledge of creative drama, seventh, eighth and ninth sessions contained creative drama as a method to teach subject areas such as Turkish, Humanities and Math; tenth, eleventh and twelfth sessions contained evaluation of teacher candidates' own lesson plans prepared according to creative drama method.

Results

The general findings indicated that most of the teacher candidates believe that they have personal and academic gains from creative drama course. Most of them stated that this course had a positive impact on their personal and academic growth. Teacher candidates' personal gains were gathered under six categories that are; interpersonal communication, self-awareness, social change (socialising), aesthetic (creative) thinking, critical thinking and use of body (body language). Teacher candidates state that they have improved themselves in all these categories. According to findings; interpersonal communication category was the the most mentioned personal gain by teacher candidates in this study. The findings indicated that the rest of the personal acquisitions categories were mentioned by teacher candidates in turn as follows; self-awareness, social change, aesthetic thinking, critical thinking and use of body. The findings of this study also indicated that (as in order mentioned by participants) creative drama as a method, creative drama as a discipline, attitudes towards using creative drama as a method, creative drama leader, teaching development, awareness of group process categories were the academic gains of the teacher candidates. When we compared the teacher candidates' views on their personal and academic gains, the findings clearly showed that teacher candidates verify their personal gains more than their academic ones.

Discussion and Conclusion

In the light of these findings, it is possible to say that the creative drama course planned, implemented and evaluated for fulfillment of intended acquisitions. However; this study only focused on teacher candidates' self-report about their personal and academic gains. Therefore; we can not

be sure of if these acquisitions could be reflected in their lives or in their teaching. Thus; it is important to suggest further research or follow up study on implementations of these gains.

Regarding teacher candidates' positive views on their personal and academic gains, creative drama as a method or a discipline should be a part of pre-school education to higher education in all levels and in all subject areas. Despite the change of the national primary school curriculum and regeneration of structure on education faculties' curriculum in 2005, creative drama course was not placed in all levels of education and all departments of education faculties. However; if we consider the personal (such as positive interpersonal communication, self-awareness, creative thinking, social skills etc) and academic gains (learning creative drama as a method and discipline, to feel confident towards using drama in teaching, teaching development etc) from creative drama course, it is important to place this course even more than one semester for personal and academic development of students. For example; for education departments this course can be placed one semester for creative drama as a discipline and the following semester can be placed for creative drama as a method to teach subject areas.